

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра української мови

ПРОГРАМА

III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ВЕРБАЛЬНІ КУЛЬТУРНІ КОДИ
СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ»**

9 листопада 2017 року

Кам'янець-Подільський

Організаційний комітет конференції

Голова організаційного комітету

Іван Конет проректор з наукової роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доктор фізико-математичних наук, професор

Заступники голови організаційного комітету

Борис Коваленко декан факультету української філології та журналістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент

Людмила Марчук завідувач кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доктор філологічних наук, професор

Члени організаційного комітету

Тетяна Джурбій заступник декана факультету української філології та журналістики з наукової роботи та інформатизації навчального процесу Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри історії української літератури та компаративістики

Анжеліка Попович професор кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент

Юрій Маркітантов професор кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент

Модератор інтернет-конференції

Анжеліка Попович професор кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент

Адреса організаційного комітету:

Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка,
кафедра української мови,
вул. Огієнка, 61,
м. Кам'янець-Подільський,
Хмельницька область,
32300
тел. (03849) 31213

Регламент роботи конференції

- 9.30 – 10.00** – реєстрація учасників конференції, налагодження Skype-зв'язку
10.00 – 11.45 – пленарне засідання
11.50 – 13.30 – секційні засідання
13.30 – 14.00 – обідня перерва
14.00 – 15.30 – секційні засідання
16.30 – 17.00 – підсумкове пленарне засідання.

Режим проведення конференції – **Skype-зв'язок.**

Доповідь на пленарному засіданні – 20 хв.
Доповідь на секційному засіданні – 10 хв.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Вітальне слово

- Іван Конет** проректор з наукової роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доктор фізико-математичних наук, професор
- Борис Коваленко** декан факультету української філології та журналістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови
- Людмила Марчук** завідувач кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доктор філологічних наук, професор

Доповіді

Тетяна Беценко, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови, Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка

МОВНО-КУЛЬТУРНІ ЗНАКИ-КОДИ В УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ КОЛИСКОВИХ ПІСНЯХ

Українські народні колискові пісні – особливий різновид уснословесної творчості. Це засіб спілкування матері з дитиною з перших днів народження (з немовлям). Поетика колискових пісень ґрунтується на традиційній для української культури знаковості мовних одиниць, що позначають явища української дійсності, довічні національні атрибути життєдіяльності, побуту тощо. У колисанках засвідчений споконвічний зв'язок людини з природою – з рослинним і тваринним світом, з часопросторовими реаліями. Ключовими в колискових піснях є мовнообразні знаки-зооніми: *котик, гулі, пташки, голубятко, мишка, рибка, качечка, теляточка, щука-риба*, фітоніми: *явір, дубочок, билинонька, калина, липочка, квіточки*, локативи: *поле, долина, лужок*, назви продуктів дитячого харчування: *кашка, молочко, медочок, калачик*, назви часових понять: *ніч (нічка, ніченька)*, назви будівель та їх частин: *ворітця, хата (хатонька), хижка, віконце, хлів, сіни*, назви астрономічних понять: *сонце, місяць*, назви атмосферних явищ: *роса* та ін. Відтак колискові пісні слугували взірцями естетизації довколишнього світу в словесно-образній формі, прийомом позитивного налаштування дитини на сприйняття довкілля. У розгляданих текстах фіксуємо своєрідні, оригінальні абстраговані знаки-образи, характерні лише для колискових: *дрімота, сонки-дрімки, сонко* тощо.

Мовно-образне оформлення колисанок тяжіє до концентрації конотованих одиниць з позитивним емоційно-експресивним забарвленням.

Домінантними є емоції ніжності, лагідності, пестливості.

Очевидно, колискові пісні в давнину мали сакральне призначення і були засобом ритуальної, обрядової дії, спрямованої на створення гармонійної буттєвості.

Ключові слова: колисанки, колискові пісні, мовно-образні знаки, мовно-культурні знаки-символи, мовно-культурні знаки-коди.

Рита Гладкова, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри слов'янської філології, Херсонський державний університет

**ХУДОЖНЯ КАРТИНА СВІТУ К.ПАУСТОВСЬКОГО
ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ
ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ**

Проведено дослідження смислової й естетичної насиченості різних елементів художнього тексту. Визначено риси індивідуальної художньої картини світу К.Паустовського: особлива експресія й виразність, психологізм, увага до художньої деталі, які сформовані різнорівневими мовними одиницями.

Ключові слова: стилістика мови, лінгвостилістичний аналіз, художній текст, композиційно-смислова єдність твору, експресивність, виразність, образність.

Жанна Горіна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української філології і методики навчання фахових дисциплін, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського

**МЕТАФОРА ЯК ІНСТРУМЕНТ СТВОРЕННЯ
КРЕАТИВНОГО РЕКЛАМНОГО ПОВІДОМЛЕННЯ
(НА ПРИКЛАДІ КІНОАНОНСУ)**

Досліджено полікодові механізми метафоризації в сучасному рекламному дискурсі. Витлумачено роль метафори як джерела рекламного креативу, а також специфіку кореляції вербальних і візуальних кодів рекламного жанру «кіноанонс». Проаналізовано змістові елементи означеного жанру, його композиційні особливості й засоби увиразнення, які створюють ефект напруги, посилюють інтригу, відповідаючи основній меті рекламного тексту.

Ключові слова: метафора, рекламний дискурс, жанри реклами, полікодовість тексту, лінгвокреативність, кіноанонс.

Олена Кульбабська, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри сучасної української мови, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

АСОЦІАТИВНИЙ СВІТ ІВАНА ФРАНКА

З'ясовано функції порівняльних конструкцій у художньому тексті. Спостережено, що в основі порівнянь лежать логічні операції виокремлення найсуттєвішої ознаки предмета через зіставлення з іншим, для якого ця ознака є виразнішою. Порівняння, у числі інших художніх засобів, виформовують властивості ідіостилю будь-якого письменника. Вони поєднують контрастні семантичні, експресивно-стилістичні, емоційно-образні та структурні ознаки, охоплюють широкий простір – від розмовно-побутових, „приземлених”, часом іронічних оцінних елементів до піднесених, урочистих співзначень.

Ключові слова: художній текст, порівняльна конструкція, образність, стилістичні функції, авторські інтенції, ідіостиль.

Людмила Марчук, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ КАТЕГОРІЇ «ТОЛЕРАНТНІСТЬ» У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Важливим напрямком дослідження сучасних медіатекстів є порівневий аналіз мовних засобів реалізації комунікативних стратегій. Розглядаємо дихотомію «толерантність» як сукупність мовних засобів та стилістичних прийомів, що пом'якшують або посилюють негативну оцінку чи інтенції адресанта та служать додатковими засобами досягнення мети комунікації. Толерантність – це багатопланова категорія, зреалізована на всіх рівнях мови, починаючи від лексичного, найбільш експлікованого, та закінчуючи синтаксичним.

Ключові слова: семантичне поле, категорія, толерантність, терпеливість, градаційна шкала.

Олег Рарицький, доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри історії української літератури та компаративістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФОТОГРАФІЇ ЯК НЕВЕРБАЛЬНІ КОДИ У МЕМУАРНІЙ ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ШІСТДЕСЯТНИКІВ

У статті на матеріалі мемуаротворчості українських шістдесятників розглядаються можливості залучення у нефікційний текст світлин як нехудожніх вставок, які доповнюють авторський наратив додатковим смисловим навантаженням, унаочнюють або деталізують сказане. Фотоматеріали свідомо добираються авторами спогадів для візуалізації тієї чи іншої знакової події з життя письменника: спочатку обумовлюють її фактологічно вербальними засобами, а на підтвердження значущості – укомплектовують світлинами. Фотознімок здебільшого фігурує як задокументована ілюстрація словесного портрета, артефакт, який підтверджує авторські інтенції художнього бачення об'єкта оповіді. У мемуаристиці його функції зводяться до унаочнення зовнішнього вигляду

персонажа, фіксації портретних характеристик, які можуть бути цінними при реконструкції цілісного образу спогадуваного.

Ключові слова: художньо-документальна проза, шістдесятництво, невербальні коди, мемуари, фотографія.

СЕКЦІЙНІ ЗАСІДАННЯ

СЕКЦІЯ 1

КАТЕГОРІЇ, КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АПАРАТ І ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ

Алла Агафонова, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри сучасної української мови Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ СУБ'ЄКТИВНОЇ МОДАЛЬНОСТІ ЕПІСТОЛЯРНОМУ ДИСКУРСІ

Антропозорієнтовані категорійні величини є одними з провідних категорій епістолярного дискурсу, які визначають своєрідність його змісту, структурних, композиційних, стилістичних та функціональних характеристик. До аналізу вналежено засоби, що мають чітку антропозорієнтованість, а саме у статті систематизовано та покласифіковано засоби вираження авторської суб'єктивної модальності епістолярного дискурсу. Зокрема з'ясовано особливості вербалізації суб'єктивної модальності в епістолярному тексті, визначено основні маркери, що є визначальними саме для мови листів. Встановлено роль вставних та вставлених конструкцій у канві епістолярного тексту.

Ключові слова: антропоцентризм, епістолярний дискурс, авторська модальність, суб'єктивна модальність, вставні компоненти, вставлені конструкції

Інна Беркешук, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ВНУТРІШНЯ ФОРМА ІМЕННИКІВ – НАЗВ ОСІБ ЗА ЗОВНІШНЬОЮ ОЗНАКОЮ

Проаналізовано прями та переносні значення дериватів – назв осіб за зовнішньою ознакою. Виявлено, що на процес творення лексем впливають мовні та позамовні чинники. Основним фактором є антропоцентричний. Окрему увагу акцентовано на працях В.Грещука, Є.Карпіловської, З.Валюх, К.Городенської.

Ключові слова: внутрішня форма, пряме значення, переносне значення, дериват.

Тетяна Боднарчук, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри німецької мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ВЗАЄМОДІЯ ТА ВЗАЄМОВПЛИВ МОВ ТА КУЛЬТУР ПРИ БІЛІНГВІЗМІ

Проаналізовано історико-культурні процеси і явища, які впливають на виникнення білінгвізму і зумовлюють розвиток та взаємозбагачення контактуючих мов та культур. Увагу акцентовано на працях канадських, австрійських та українських дослідників – М. Сігуана, У. Маккі, Г. Баумгартнера, В. Вакоуніга, І. Вільчинської, О. Надибської та інших. Виявлено, що культурологи, дослідники проблеми білінгвізму акцентували увагу на зв'язку рідної і другої мови з притаманною їм культурою.

Ключові слова: білінгвізм, взаємозв'язок мови і культури, взаємовплив культур контактуючих мов та культур.

Ірина Голубішко, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

МОВНІ ОДИНИЦІ ЯК ЗАСІБ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ПЕЙЗАЖУ

Пейзаж у творах В.Г. Короленка невід'ємна складова образної системи. Створенню кожного з різновидів пейзажу (міський – урбаністичний, індустріальний – або сільський; дикий чи обжитий людиною тощо) слугують певні виражально-зображальні мовні засоби (епітети, метафори, окремі лексичні одиниці). Важливою є лексика, яка відображає побут і реалії минулих епох і влучно характеризує оточуюче середовище («20-е число»).

Письменник у своїх описах використовує прийоми імпресіоністичної стилістики («Мороз»). Обираючи колоратив, Короленко віддає перевагу не чітко виділеному тону, а півтону, так званому кольоровому «штриху». Цей «штрих» дає можливість фіксувати незакінченість дії, її тривалість. Важливими тут стають дієслова – динамічні і «тихі».

Ключові слова: пейзаж, виражально-зображальні мовні засоби, колоратив.

Наталія Гудима, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та методик початкової освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

КРИТЕРІЇ ВИОКРЕМЛЕННЯ МОВНИХ НОРМ В УКРАЇНСЬКОМУ МОВОЗНАВСТВІ

Одним із найменш розроблених у теорії норми є питання про критерії її виокремлення. У розвідці проаналізовані логічний, функціональний, національний, літературний, географічний, історичний, естетичний критерії нормативності. Окреслені критерії не є абсолютними й однозначними, вони переплітаються між собою, змінюються й модифікуються залежно від мови та умов їх функціонування.

Ключова слова: норма, мовна норма, критерії нормативності, мова, функціонування, українське мовознавство.

Наталія Дзюбак, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧНІ, СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДОКРЕМЛЕНИХ ОЗНАЧЕНЬ У ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ

У статті розглянуто основні підходи до трактування відокремлення в сучасному синтаксисі. На матеріалі місцевих газет «Подільський», «Край кам'янецький» проаналізовано формально-синтаксичні, семантико-синтаксичні особливості та комунікативно-прагматичне навантаження відокремлених означень у газетному дискурсі.

Ключові слова: газетний дискурс, відокремлені члени речення, відокремлені напівпредикативні означення, напівпредикативність.

Валентина Заєць, доцент кафедри української мови, кандидат педагогічних наук, Київський університет імені Бориса Грінченка; **Юлія Томіліна**, викладач англійської мови Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

АНАЛІЗ ІНШОМОВНИХ МОРФЕМ У ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ ПЕРІОДИКИ

У запропонованій статті проаналізовано українськомовні видання перших десятиліть ХХІ століття. Проілюстровано здатність українськомовних медійних структур впливати на думку читача, формувати суспільно-політичні погляди засобами дериватології. У межах аналізованих періодичних видань виявлено деривати з іншомовними афіксами на позначення осіб, подій, явищ, процесів державотворення. Доведено активність лексем із різноструктурними формантами.

Зафіксовано погляди мовознавців на динаміку входження іншомовних морфем у дискурс сучасної періодики. Увагу зосереджено на дослідженнях К. Городенської, Є. Карпіловської, О. Стишова, О. Тараненка, А. Нелюби, Т. Коць та ін. Наголошено на активне входження іншомовних компонентів в українськомовну дериватологію через медійний дискурс. Зазначено експресивність функції словотворення у зв'язку з використанням інтернаціональних афіксів. У межах аналізованих праць зафіксовано обговорення відхилень від усталених зразків у дериватах з іншомовними морфемами, рекомендації щодо правильної передачі на письмі.

Розглянуто продуктивність використання інтернаціональних морфем для моделювання слівформ медійного тексту. Зафіксовано різноструктурні деривати для номінування результатів розвитку різних галузей народного господарства, соціальної сфери. Обґрунтовано необхідність використання іншомовних афіксів на позначення процесуальності, скасування, припинення або знищення чогось.

Подано результати статистичного дослідження лексем з іншомовними морфемами. Відмічено зростання продуктивності запозичених морфем для

продукування вторинних похідних іменників, прикметників, лексикалізації абревіатур. Простежено динаміку використання запозичених словотвірних типів. Указано шляхи пошуку аналогів в українськомовній словотвірній традиції. Доведено зростання продуктивності лексем з іншомовними компонентами для маркування глобалізаційних процесів. Відмічено надуживання інтернаціональними компонентами, зменшення продуктивності питомих українських словотвірних моделей.

Зафіксовано руйнування граматичної структури української мови іншомовними незмінними компонентами *арт-; бізнес-; блиц-; медіа-, екс-, квазі-, транс-* у складних конфігураціях дериватів. Відстежено аномативність у передачі чужомовними компонентами в сучасній періодиці. У межах обстеженого матеріалу періодичних видань помічено ігнорування прикметниками, похідними від *бізнес*. Підкреслено невідповідність нормам українськомовного правопису написання складних слів з інтернаціональними компонентами. Позначено типові випадки порушення графічної структури та орфографічних норм української мови гібридними вкрапленнями *е-декларації, е-архіви, е-мейл, FM-радіостанції, web-адреса, fashion-індустрія*. Визначено способи заміни неунормованої графічної передачі похідних дериватів з іншомовними афіксами.

Розкрито стилістичні аспекти використання словотвірних моделей з іншомовними входженнями. Доведено емоційно-оцінну функцію англійськомовних афіксів. Засвідчено потребу в ґрунтовному аналізі лексем з інтернаціональними компонентами. Указано на необхідність пошуків відповідників в українській мові замість гібридних надходжень. Окреслено перспективність подальших досліджень .

Ключові слова: афікс, денотат, дериват, засоби масової інформації, словотвірна норма.

Раїса Козак, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

МОВЛЕННЄВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРУКТУРИ РЕЧЕННЯ ЗАДЛЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ

Описано типові випадки експресивної трансформації речення унаслідок синтаксичної компресії. Проаналізовано прагматично мотивований пропуск частини синтаксичної конструкції, на якому ґрунтується низка явищ нормативного синтаксису, синтаксичних структур розмовного мовлення, синтаксичних мовленнєвих фігур. Акцентовано увагу й на протилежному синтаксичній компресії явищі експресивної трансформації – синтаксичній надлишковості. Підкреслено, що перелік проаналізованих експресивних конструкцій, з'явлених унаслідок мовленнєвої трансформації, залишається відкритим й може бути доповненим у результаті вужче зорієнтованого лінгвістичного дослідження.

Ключові слова: експресивність, експресивний синтаксис, структура

речення, мовленнєва трансформація речення, синтаксична компресія, синтаксична надлишковість.

Олена Колупасва, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

МОВНА СПЕЦИФІКА НАТИВНОЇ РЕКЛАМИ (НА МАТЕРІАЛІ ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯ «BIRD IN FLIGHT»)

Проаналізовано мовні особливості нативної реклами в інтернет-виданні «Bird in flight». Виокремлено такі види нативної реклами: спонсорський контент, рекомендований контент, відгуки про товар або послугу, спецпроект, тест. Досліджено функції мовних засобів у забезпеченні ефективності рекламного тексту та приверненні уваги користувачів інтернету до рекламованого продукту. Виявлено, що мова та стиль нативної реклами адаптується до вимог та цілей конкретного замовника.

Ключові слова: нативна реклама, спонсорський контент, інтернет-видання, рекламний текст.

Марія Матковська, доцент кафедри англійської мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ПРАГМАТИКА ГРАМАТИЧНИХ ПОЛІЛОКУТИВНИХ ОДИНИЦЬ І КАТЕГОРІЙ У КОМУНІКАЦІЇ

Проаналізовано прагматичні особливості полілокутивних дієслів актів мовлення на матеріалі сучасних англійських документів ООН. Визначено, що полілокутивність як семантико-прагматична категорія об'єднує дієслова в функціонально-семантичне поле (ФСП), яке базується на підкатегоріях комісивності/директивності.

Ключові слова: полілокутивність, комісиви, директиви, інтенціональність, ілокутивна сема, пропозиція, дискурс.

Наталія Мєлєксцева, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик початкової освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРЕДИКАТИВ ТЕМПОРАЛЬНОЇ НАЯВНОСТІ / ВІДСУТНОСТІ В СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНІЙ СТРУКТУРІ РЕЧЕННЯ

Статтю присвячено дослідженню предикативних відношень темпоральності. Здійснено семантичну класифікацію предикатив темпоральної наявності / відсутності за різними критеріями й описано засоби їх реалізації в сучасній українській літературній мові, зокрема виокремлено структурно-семантичні моделі аналізованих конструкцій, схарактеризовано засоби їх морфолого-синтаксичного вираження.

Ключові слова: темпоральність, предикат темпоральної наявності / відсутності, семантична класифікація, структурно-семантична модель, морфолого-синтаксична реалізація, семантико-синтаксична структура речення.

Римма Монастирська, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ПАРАДИГМАТИЧНІ ВІДНОШЕННЯ ЯК ВИЯВ СИСТЕМНОСТІ ТЕРМІНІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ МАЙНОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Досліджено змістові компоненти термінів на позначення понять об'єктів майнових правовідносин у цивільному законодавстві в межах СГ «річ», СГ «гроші» й СГ «цінний папір», встановлено еквіполентні й привативні словесні опозиції, виявлено синонімічні кореляції, з'ясовано семантичну наповненість аналізованих термінів.

Ключові слова: системна організація термінів, юридичний термін, семантична група, компонентний склад значень термінів семантичних груп, категорійна сема, відношення контрастної дистрибуції.

Тетяна Петрова, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ПРОДУКТИВНІ НАПІВАФІКСАЛЬНІ ФОРМАНТИ ДАВНЬОАНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Проаналізовано проблемні питання природи складників похідного слова у давньоанглійській мові. Розглянуто існуванням формантів, які, на відміну від справжніх афіксів, що не мають самостійно і вільно функціонуючих корелятивів, співвідносяться за формою і за значенням із самостійними словами, а також проявляють у своєму значенні, використанні і розподілі риси кореневих і афіксальних морфем одночасно.

Ключові слова: деривація, формант, напівафікс, морфема, давньоанглійська мова.

Ольга Савицька, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ПРОБЛЕМА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МОВИ ТА ПСИХІКИ В КОНТЕКСТІ ЕВОЛЮЦІЇ ЕТНОПСИХОЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проаналізовано теоретико-методологічні засади психолінгвістики (Ч. Осгуд, Дж. Керолл, Н. Хомський, Дж. Шлезінгер, Ж. Піаже, О. Леонтьєв). Виокремлено суттєві відмінності теорії мовленнєвої діяльності від інших версій психолінгвістики. Особливу увагу зосереджена на дослідженнях взаємозв'язку мови та етнічних особливостей психіки, зокрема, перевіряти

припущення лінгвістичної відносності когнітивної діяльності людини (Е. Сепір, Б. Уорф, Д. Лі, Р. Браун, М. Коул, С. Скібнер та ін.) та психологічних механізмів фоносемантичних явищ першого рівня мовної організації (О. Леонтьєв, О. Журавльов, В. Левицький, І. Стернін та ін.). Доводиться, що діяльнісний підхід до явищ психолінгвістичного кола дозволяє по-новому побачити традиційні проблеми взаємозв'язку психіки та мови.

Ключові слова: теорія мовленнєвої діяльності, психолінгвістика, діяльнісний підхід, етнічні особливості психіки, лінгвістична відносність когнітивної діяльності.

Антоніна Уманець, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов, професор кафедри іноземних мов, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

РОЛЬ СТИЛІСТИЧНИХ ФІГУР У РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ СИМВОЛІВ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ СВІДОМОСТІ

Проаналізовано співвідношення семантичної і концептуальної структур мов, роль стилістичних фігур у маркуванні національно-культурної специфіки етнолінгвокультурології, зумовленої сучасним станом розвитку лінгвістичної парадигми, коли семантика мовних одиниць опосередковується когнітивним досвідом носіїв мови та інтелектуально-духовним генотипом нації.

Зроблено висновки щодо мовної репрезентації концептів, їх реалізації в концептології та моделювання на базі бінарної парадигми, поняття «ментального лексикону», що корелює з поняттям «глибинної когнітивної системи».

Ключові слова: стилістичні фігури, етнолінгвокультура, культурні коди, когнітивна парадигма, лінгвосфера.

Галина Фоміна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри німецької мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НІМЕЦЬКИХ ТОПОНІМІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Проаналізовано діахронічні аспекти процесів запозичення в українській мові. Сконцентровано увагу на періоді співіснування прадавніх германських та слов'янських діалектів, що сприяло мовним контактам. Проводяться паралелі у назвах німецьких та українських топонімів. Визначено лінгвістичні та екстралінгвістичні чинники, що впливають на розвиток мови.

Ключові слова: онім, топонім, мовна система, запозичення, екстралінгвістичні чинники.

Грина Ярошук, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

**ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧНІ, СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНІ
ТА КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНТЕКСТНО
НЕПОВНИХ РЕЧЕНЬ У ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ**

У статті розглянуто основні підходи до трактування граматичної категорії неповноти в сучасному синтаксисі. З'ясовано основні формально-синтаксичні, семантико-синтаксичні та комунікативно-прагматичні особливості контекстно неповних речень у газетному дискурсі (на матеріалі місцевих газет «Подільський», «Край Кам'янецький»).

Ключові слова: газетний дискурс, еліпсис, синтаксична неповнота, неповне речення, контекстно неповне речення.

Ніна Яценко, к.ф.н., старший науковий співробітник відділу граматики та наукової термінології Інституту української мови НАН України

**НЕОЛОГІЗМИ
У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ**

Суспільно-політична термінологія становить таку частину словника, яка особливо гостро реагує на зміни, що відбуваються у світі реалій. Зміни в соціальному житті суспільства відразу знаходять своє відображення в суспільно-політичній термінології. Особливої актуальності останнім часом мають набути порівняльні дослідження суспільно-політичної термінології різних мов, завданням яких буде виявлення національних специфік у відображенні суспільної сфери засобами мови.

Ключові слова: неологізм, суспільно-політична лексика, словниковий склад, терміноодинаця.

**СЕКЦІЯ 2
ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ФЕНОМЕНИ
В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ**

Артем Блазій, студент факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

**ТИПОЛОГІЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ В УКРАЇНСЬКИХ
ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИХ РОМАНАХ**

Метою дослідження є аналіз функціонування іншомовної лексики в романі Світлани Єременко «Терикони під літаком» та класифікація іншомовізмів. До дослідження залучено квантитативний метод, створено таблиці щодо кількісного функціонування власне запозичень та кальок.

Ключові слова: іншомовна лексик, запозичення, інтернаціоналізми, словотвірні та семантичні кальки.

Тетяна Богатинська, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНЦЕПТІВ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЮТЬ МОРАЛЬНІ НОРМИ, В ЗМК

Правильне визначення моральних принципів, категорій, норм ЗМК формує моральну культуру та свідомість українського народу. Загальний аналіз регіональних інтернет-видань дозволив визначити такі моральні концепти, які найчастіше згадуються журналістами: добро, зло, чесність, правдивість, терпимість.

Ключові слова: концепт, публіцистичний дискурс, моральні норми, дихотомія.

Вероніка Власюк, аспірантка кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЗАПАХОВА ЛЕКСИКА ЯК НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ МОВНИЙ КОМПОНЕНТ У СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПРОЗОВИХ ТВОРАХ

Проаналізовано ольфакторні образи, що визначають специфіку сприймання сучасною людиною рідної домівки. Увага акцентується на мовних конструкціях із семою «запах», які відбивають процеси урбанізації. Запах рідної домівки описується через призму внутрішнього світу людини. Ольфакторна картина села є не лише способом змалювання мегаобразів, а й одним із засобів стилізації під народний епос.

Ключові слова: запахова лексика, національно-культурний мовний компонент, мова сучасної української прози, ольфакторний образ.

Тетяна Калинюк, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри німецької мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

СЛОВА-РЕАЛІЇ І СПОСОБИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Визначено різні підходи щодо трактування поняття «реалія» та труднощі їх перекладу. Проаналізовано семантико-стилістичні особливості різних способів перекладу культурномарковах слів: транскрипція, транслітерація та переклад.

Ключові слова: реалія, переклад, комунікація, міжкультурна комунікація, екзотизм.

Юлія Квасніцька, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ТЕКСТОВА РЕАЛІЗАЦІЯ АВТОРСЬКОЇ МОДАЛЬНОСТІ У ТВОРАХ ВАСИЛЯ ШКЛЯРА

Заналізовано механізм формування авторської модальності Василя Шкляра через активізацію лексичного рівня тексту. Описано лексико-стилістичні засоби-реалізатори комунікативної інтенції автора, ідіостилістичне навантаження ключових лексичних одиниць. Доведено, що суб'єктивна авторська модальність – це центральна категорія формування концепції художнього твору, у якій втілюється особистість автора, авторський мовостиль.

Ключові слова: суб'єктивна авторська модальність, авторський мовостиль, комунікативна інтенція, категорія текстової модальності, лексико-стилістичні засоби.

Борис Коваленко, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФОЛЬКЛОРНО-ЕТНОГРАФІЧНА СПАДЩИНА

3. ДОЛЕНГИ-ХОДАКОВСЬКОГО ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ПОДІЛЬСЬКИХ ГОВІРОК

Велика фольклорно-етнографічна спадщина 3. Доленги-Ходаковського є цінною для дослідників – як етнографів, фольклористів, так і лінгвістів, особливо ж діалектологів. Записи мають варіанти, вони зафіксували вплив місцевого мовлення, традицій тощо. У статті доведено, що лише автентичні тексти можуть слугувати цінним і надійним джерелом для вивчення динаміки діалектного мовлення Поділля.

Ключові слова: діалектологічні дослідження, фольклорні та етнографічні записи, подільські говірки, лінгвальні особливості.

Наталія Коваленко, кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФРАЗЕОЛОГІЧНЕ ГНІЗДО З КОМПОНЕНТОМ ВІЗ В УКРАЇНСЬКИХ ГОВІРКАХ

У статті досліджено просторове поширення фразем із компонентом віз на матеріалах текстів і лексикографічних праць з південно-західного наріччя. У діалектних фразеологізмах спостерігаємо різні значення однакових компонентів, семантичні відмінності в межах груп говірок, наявність ареальних кореляцій, коли територія побутування фраземи та її компонента збігається.

Ключові слова: фразеологізм, компонент, діалектне мовлення, говір.

Олена Колібик, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЛЕКСЕМА ВЕРБА

У СКЛАДІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті проаналізовано особливості фразеологізмів української мови із компонентом верба. Визначено структурно-семантичні особливості загальнонародних і говіркових одиниць. Досліджено, що компонент-дендронім передає національно-культурну символіку, впливає на семантичне значення фраземи та особливості її вживання у говірковому мовленні.

Аналізовані одиниці віддзеркалюють систему цінностей, життєву орієнтацію, моральні принципи етносу.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, лексема, діалектне мовлення, говірка, верба.

Юлія Колісник, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНОЧОЇ ПРОЗИ

Гендерні ознаки мовної картини світу – це вербалізація світу крізь призму чоловічого і жіночого бачення, що інтегрує універсальні та національно специфічні ознаки, демонстрація бачення чоловіків і жінок представниками іншої статі, особливості мовлення чоловіків і жінок. Завдання нашого дослідження – описати лінгвоментальні моделі поведінки представників різних статей, які представлені в українській постмодерній літературі й які функціонують в українській мовній картині світу.

Ключові слова: гендер, фемінітиви, маскуліність, національна картина світу, дискримінація.

Юлія Крецька, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри німецької мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ПРОБЛЕМА ДВОМОВНОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Висвітлено погляди українських та зарубіжних вчених на питання двомовності в Україні, підкреслюється актуальність цієї проблеми в контексті сучасної соціокультурної ситуації. Увагу акцентовано на працях І. І. Огієнка, Л. Т. Масенко, М. Мозера та ін. Охарактеризовано вплив інших мов на рідну, проаналізовано основні причини двомовності. Наголошується на необхідності створення умов для збереження та пріоритетного розвитку

української мови, здійснення відповідних заходів державної мовно-культурної політики.

Ключові слова: двомовність, сучасна соціокультурна ситуація в Україні, одномовність.

Юрій Маркітантов, кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЕТНОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ
З КОМПОНЕНТОМ *КІТ* (*КІШКА*)
В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Проаналізовано етнокультурні конотації фразеологізмів з компонентом *кіт* (*кішка*) в українській та англійській мовах з метою розкриття семантичних і національно-культурних особливостей мов а також з метою реконструкції фразеологічної картини світу як одного з найважливіших завдань сучасної лінгвістики.

Ключові слова: фразеологізм, конотація, структура, семантика, код культури.

Оксана Мозолюк, старший викладач кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ТЕМПОРАЛЬНІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ В РОМАНІ «ВІЧНИК»
МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ

Автор розглядає у статті темпоральні словосполучення, зокрема відносного часу, на матеріалі роману «Вічник» Мирослава Дочинця. Об'єктом дослідження стали словосполучення з семантикою передчасу й післячасу, їх поширення та семантичні групи. Відзначено активність уживання окремих граматичних моделей.

Ключові слова: передчас, післячас, темпоральні словосполучення, синтаксема, граматична модель, відносний час.

Марія Ревега, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ВИЯВИ КАТЕГОРІЇ ЕКОНОМІЇ
В ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКОЇ СУЧАСНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мета дослідження – аналіз наукових праць, які стосуються функціонування у мові двох універсальних категорій: категорії економії та надлишковості, класифікація виявів економії та надлишковості на різних рівнях мови та визначення внутрішньомовних та позамовних чинників, що спричинюють функціонування задекларованих категорій.

Ключові слова: категорія економії, категорія надлишковості, еліipsis, вставні слова, спрощення.

Тетяна Сукаленко, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української словесності та культури Навчально-наукового інституту гуманітарних наук, Університет державної фіскальної служби України

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ТИПАЖІ УКРАЇНСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ ХІХ СТ. ПІДРОСІЙСЬКОЇ УКРАЇНИ

Роботу присвячено суспільно-політичним і соціокультурним процесам, які відбувалися на українських теренах Російської імперії у ХІХ ст., проаналізовано дані переписів підросійської України (станові, етнічні, релігійні характеристики, мовна ситуація), виділено та проаналізовано лінгвокультурні типи в художній літературі цього періоду.

Ключові слова: перепис, станові, етнічні, релігійні характеристики, мовна ситуація, лінгвокультурний типаж.

Наталія Третяк, кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНОГО СКЛАДУ ГАЗЕТНО-ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Проаналізовано особливості лексичного складу газетно-публіцистичного дискурсу; розкрито поняття функціонального стилю та функцій мови; описано взаємозв'язок публіцистичного стилю з іншими стилями української мови.

Ключові слова: дискурс, публіцистика, метафора, лексика, газетно-публіцистичний стиль.

Наталія Шеремета, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

МОВНЕ ПИТАННЯ: ПОЛІТИЧНІ ІНТРИГИ І НАЦІЄТВОРЧА ОБ'ЄКТИВНІСТЬ

На основі аналізу мовно-національної політики в Україні у роки незалежності доведено, що від 1991 р. необхідних умов для функціонування української мови створено не було, що призвело до чергової хвилі російщення і регіональної фрагментації України, тому ствердження державної мови рівнозначна праву на суверенітет. А Закон про освіту (№ 2145-VIII, від 05.09.2017) не лише регулюватиме суспільні відносини в країні та визначатиме компетенцію державних і місцевих органів у сфері освіти, а й визначатиме майбуття нового Закону про мови в Україні.

Ключові слова: мовна політика, мовна самосвідомість, національно-мовна особистість, мовна компетенція, мовна освіта, мовне виховання.

Анастасія Якубовська, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

ЕКСПРЕСЕМИ ЯК ЗАСІБ УВИРАЗНЕННЯ МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ У ДРАМАТИЧНИХ ТВОРАХ ТЕТЯНИ ІВАЩЕНКО

У статті розглянуто мовні засоби вираження експресії. Особливу увагу приділено синтаксемам із відповідним емоційним навантаженням. Проаналізовано їхній стилістичний та комунікативно-прагматичний потенціал у драматичному дискурсі (на матеріалі драматичних творів Тетяни Іващенко).

Ключові слова: драматичний дискурс, діалог, монолог, мовні засоби вираження експресії, синтаксичні експресеми.

СЕКЦІЯ 3

МЕНТАЛЬНИЙ СВІТ УКРАЇНЦЯ В МОВНИХ КОДАХ

Ольга Антецька, студентка факультету української філології та журналістики Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

СИМВОЛІКА ФРАЗЕМ ІЗ КОМПОНЕНТОМ ХАТА

У статті проаналізовано особливості фразеологізмів українських говірок зі словом хата, яке є ключовим для української культури. Продемонстровано, що в говірковому мовленні, як і в літературному стандарті, фразеологізми завжди мають етнокультурний компонент, який може дещо по-різному презентувати рівень виразності, але чітко виявлятися у часовому та просторовому зіставленні з іншими діалектами чи мовами.

Ключові слова: фразема, лексема, діалектне мовлення, хата.

Ірина Аркуша, аспірантка кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЕТНОКУЛЬТУРНІ КОНЦЕПТИ

В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПРОЗОВИХ ТВОРАХ ДЛЯ ДІТЕЙ

У статті з'ясовано мовні особливості етносимволіки сучасного українського дитячого прозового дискурсу. Проаналізовано авторські новотвори в аспекті національної ментальності. Увагу зацентровано на українських культурних концептах *дума, думка, душа, Україна, мова, пісня, краса, сум, туга* й інших.

Ключові слова: мовні особливості, українська ментальність, сучасні українські прозові твори для дітей, етнокультурний концепт, семантика.

Дар'я Бабич, аспірантка кафедри української мови, Запорізький національний університет

ПРІЗВИЩА “NOMINA IMPERSONALIA”
В МЕТРИКАХ СВЯТО-ПОКРОВСЬКОЇ ЦЕРКВИ
ОЛЕКСАНДРІВСЬКОЇ ФОРТЕЦІ КІНЦЯ ХVІІІ СТ.

Проаналізовано ономастичні одиниці категорії “nomina impersonalia”, зафіксовані у метричній документації Свято-Покровської церкви Олександрівської фортеці, яка до початку ХХ ст. була єдиною документацією, в якій фіксувалося не тільки громадянське становище населення, але й імен людей. Вивчення метричних книг стало новим напрямком дослідження ономастичних студій і представляє особливий інтерес для сучасної лінгвістики. Увагу акцентовано на семантиці твірних основ відапелятивних прізвищ, утворених від неособових назв, а також етимологія мотиваційних номенів, оскільки лексико-семантичний, етимологічний аналіз регіональних прізвищ є важливим джерелом для вивчення історії мови, етнографії.

Ключові слова: антропооснова, апелятив, етимологія, лексико-семантична група, метричні книги, прізвище.

Іванна Бондарчук, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕМ ІЗ
КОМПОНЕНТАМИ СИТО, РЕШЕТО

У статті проаналізовано особливості фразеологізмів українських говірок із компонентами сито, решето. Підтверджено, що більшість народних спостережень, що реалізувалися у віруваннях, повір'ях і звичаях, вербалізувалася в образній основі багатьох фразеологізмів.

Сталі мовні одиниці, до складу яких входять компоненти сито і решето, презентують особливості етносимволіки, давньої основи та сучасного розуміння світу.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, лексема, діалектне мовлення, говірка, сито, решето.

Ніна Босак, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української філології і методики навчання фахових дисциплін, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського

КУЛЬТУРНІ КОНОТАЦІЇ ЗООНІМІВ
В УКРАЇНСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Проаналізовано значення і структуру українських фразеологізмів із зоокомпонетом, уточнено їх лінгвокультурологічну специфіку. Визначено загальне значення досліджуваних фразеологічних зворотів, семантику

зоонімів, їхні функції у структурі фразеологізму. Покласифіковано фразеологічні одиниці, що характеризують українців, даючи негативну, позитивну або нейтральну характеристику вчинкам, зовнішності, якостям.

Ключові слова: лексико-фразеологічна система, фразеологічна одиниця, зоолексема, код культури, культурна конотація.

Ольга Васильчик, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

КАТЕГОРІЯ СПОНУКАННЯ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ НА МЕЖІ ХІХ–ХХ СТ.

Обґрунтовано статус, засоби вираження та умови функціонування спонукальної модальності як функціонально-семантичної субкатегорії, визначено структурно-семантичні особливості простих і складних речень, що здатні репрезентувати спонукальну модальність, а також умови використання синтаксичних одиниць відповідної структури у спілкуванні. Доведено, що вибір семантико-синтаксичної організації висловлення залежить від комунікативних завдань, обставин-передумов появи конкретної ситуації мовлення, ситуації, в якій реалізується мовленнєвий акт, мовно-комунікативної компетенції комунікантів.

Ключові слова: комунікація, ситуації мовлення, категорія модальності, спонукальна конструкція, семантико-синтаксична організація висловлення.

Ольга Вороненко, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЯВИЩЕ МЕТАТЕЗИ У ЗАХІДНОПОДІЛЬСЬКИХ ГОВІРКАХ

На сьогодні не втратило актуальності завдання детального дослідження фонетичних явищ, метатеми зокрема. Вияви територій, де носії говірок вживають такі діалектизми, уможливають не тільки систематизацію даних, але й, можливо, перегляд висновків про нерегулярність аналізованого явища.

У статті проаналізовано явище метатеми на матеріалі текстів зв'язного мовлення, де найповніше розкривається рівень мовної компетенції діалектоносія, виявляються характеристики всіх інших мовних рівнів, зафіксовано інформацію про реальність мовлення у просторі.

Ключові слова: метатеми, діалектне мовлення, західноподільські говірки.

Оксана Галайбіда, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

МОВНЕ РОЗМАЇТТЯ

УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДІВ В.МИТРОФАНОВА

Розглянуто майстерність відтворення лексико-синтаксичної будови та образного потенціалу першотвору в україномовних перекладах американської художньої прози, здійснених видатним українським перекладачем В.Митрофановим. Переклади В.Митрофанова збагатили українське художнє мовлення лексичними новотворами та адекватним відтворенням словесних образів.

Ключові слова: переклад, адекватний відповідник, словесний образ, художнє мовлення, емотивне контекстуальне значення.

Марія Задорожна, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ВЕРБАЛЬНІ ВЕСІЛЬНІ ОБЕРЕГИ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ

Описано основні структурно-семантичні типи весільних вербальних оберегів: евфемізм, примовка, замовляння, що пов'язані із дискурсом-маніфестантом магічної функції мови, закоріненим у глибини народної культури; досліджено композиційну будову оберегових текстів. Доведено, що міфологічні інтенції свідомості подолян продукують оберегові назви шляхом непрямого називання явищ дійсності, інколи у результаті «компресії» комунікативної ситуації.

Ключові слова: вербальний весільний оберег, міфологічна свідомість, міфологічна модель світу, евфемізм, примовка, замовляння.

Дмитро Коваленко, аспірант кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ПОЕТИЧНА СПАДЩИНА В. СВДІЗІНСЬКОГО ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ГОВІРКОВОГО МОВЛЕННЯ

Поетична мова Володимира Свідзінського – це оптимальний баланс лексичного багатства літературної мови та її архаїчних діалектних варіантів. У статті проаналізовано говіркові елементи, зафіксовані в художньому мовленні поета, відзначено, що вони є невід'ємною складовою національної мови початку ХХ століття.

Ключові слова: поетична спадщина, діалектологічні дослідження, говірка, подільські говірки, лінгвальні особливості.

Аліна Козярук, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ПОНЯТТЯ НОРМИ В МОВНІЙ НАЦІОНАЛЬНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Особливості функціонування розмовних слів у текстах сучасної української літературної мови, варіанти вживання лексем у поетичних творах, функціональна еквівалентність – це різні аспекти дослідження норми, а, конкретніше, семантичної норми в мовній національній картині світу українців.

Ключові слова: національна картина світу, норма, узус, мовна периферія.

Юлія Коломійчук, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ІНФОРМАЦІЙНІСТЬ ДІАЛЕКТНОГО ТЕКСТУ

У статті проаналізовано особливості зв'язних текстів сучасних говірок Західного Поділля. Доведено, що наративи є надійним і достовірним матеріалом для виявлення та аналізу «живих» діалектних фонетичних та граматичних рис, власне діалектизмів, локалізмів, архаїзмів, втрачених у звичному спілкуванні номінацій і фразеологізмів тощо.

Ключові слова: текст, діалектне мовлення, говір, говірка, Західне Поділля.

Наталія Ладиняк, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ПТАХ У ПОЕТИЧНОМУ МОВЛЕННІ ПАВЛА ГІРНИКА

Проаналізовано мовні засоби вираження концепту ПТАХ, встановлено асоціативні зв'язки у межах концепту, визначено стилістичні особливості його репрезентації в поетичному мовленні П. Гірника. Ядро концепту формують асоціації простір, свобода, натхнення, периферію – життя і смерть. Засобами вербалізації концепту «Птах» у поезіях П. Гірника є орнітоніми, лексеми на позначення частин тіла птахів і пов'язаних з ними функцій та процесів, фразеологізми з відповідними компонентами.

Ключові слова: концепт, мовна картина світу, образ-символ, орнітонім, поетичне мовлення.

Альона Лобода, аспірантка кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ОЗНАКИ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ В НАЗВАХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Увагу зацентровано на виявленні ознак українського менталітету в номінативних процесах сучасної гемеронімії. Зокрема, відбитті психічних, інтелектуальних, релігійних, естетичних особливостей мислення українців у

назвах періодичних друкованих видань, радіо-, теле-, відеопередач, інших формах періодичного поширення масової інформації. Відповідно до виявлених ознак української ментальності здійснено класифікацію аналізованих гемеронімів. Виокремлено низку назв, що суперечать світоглядним і почуттєвим рисам українців.

Ключові слова: український менталітет, назви засобів масової комунікації, гемеронімія, номінація.

Тетяна Ловейко, аспірантка кафедри української мови Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

СЕМАНТИЗАЦІЯ ЛЕКСИЧНИХ МАРКЕРІВ ВПЛИВУ В УКРАЇНСЬКИХ ЗАМОВЛЯННЯХ

У дослідженні проаналізовано лексичні маркери впливу в українських замовляннях, а також здійснено їх семантизацію. Особливу увагу зацентровано на етимологічному аналізі лексичних маркерів впливу, що дає можливість порівняти їх первинне значення та похідне. Визначено структуру лексичних маркерів, особливості їх валентності та специфіку впливу на реципієнта при вербалізації українських замовлянь.

Ключові слова: замовляння, лексичний маркер, вербальний засіб впливу, семантика, валентність, етимологічний аналіз.

Марина Микуляк, викладач німецької мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

КОНЦЕПТ «МУДРІСТЬ» В УКРАЇНСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Розглянуто семантичну організацію концептуального поля «мудрість» в українській мові, виділено ознаки концепту «мудрість», які складають його поняттєвий зміст та проаналізовано структурну організацію концептуальних полів.

Ключові слова: концепт, концептуальне поле, мовна картина світу, українська мова, асоціативно-фоновий зміст.

Тетяна Осіпова, кандидат філологічних наук, доцент, докторант кафедри української мови, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

«ТЬХУ, ТЬХУ, ТЬХУ, ЩОБ НЕ ЗУРОЧИТИ!», АБО ПРАГМАТИКА ВЕРБАЛІЗАТОРІВ АРХАЇЧНОЇ НЕВЕРБАЛІКИ

У статті розглянуто функціональні можливості невербальних знаків комунікації за умови їхньої вербалізації, зокрема процеси семантико-прагматичної формації фразем з невербальними компонентами *плювок*, *сморід*, що ілюструють механізми розширення, звуження, нейтралізації оцінного значення, актуалізацію відповідної прагматики розглядуваних

одиниць, що номінують невербальні явища з урахуванням діахронно-синхронного зрізу.

Ключові слова: діахронно-синхронний зріз, невербальні засоби комунікації, семантико-прагматичні процеси модифікації значення, розширення, звуження, нейтралізація чи актуалізація оцінки, конотація, прагматика.

Людмила Поплавська, асистент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

РОЗМОВНО- ПОБУТОВІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В МОВОТВОРЧОСТІ ВІТАЛІЯ НЕЧИТАЙЛА (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТІ «ХЛІБ ВІД ЗАЙЦЯ»)

У статті йдеться про насиченість фразеологізмами мови повісті «Хліб від зайця» Віталія Нечитайла. Увага акцентується на розмовно-побутових фразеологічних одиницях, оскільки саме розмовні фразеологізми становлять найбагатший пласт української народної фразеології. В дослідженні визначаються такі семантико-стилістичні ознаки розмовно-побутових фразеологізмів, як наявність у їхній структурі розмовних і просторічних слів, лексем на позначення предметів людського побуту, слів на позначення частин людського тіла, абстрактних понять; аналізуються як загальнонародні, усталені, так і модифіковані розмовні фразеологічні одиниці; з'ясовуються їх стилістичні функції.

Ключові слова: фразеологізм, розмовний, експресивність, емоційність, образність, трансформація.

Алла Сірант, кандидат філологічних наук, асистент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

МОВНЕ ВИРАЖЕННЯ СВІТОГЛЯДУ УКРАЇНЦІВ ЧЕРЕЗ ХАРЧОВИЙ КОД КУЛЬТУРИ (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ «ЛЬВІВ. КАВА. ЛЮБОВ»)

У статті здійснено огляд останніх досліджень, присвячених вивченню особливостей відображення світогляду українців у мовній картині світу. Окреслено термінологічний апарат дослідження, а також умотивовано вибір методів та прийомів аналізу дібраного мовного матеріалу. Репрезентативною щодо аналізу мовних одиниць, які відображають мовний аспект вираження харчового коду культури, є вибірка на предмет сполучуваності лексичних одиниць номінативного типу з прикметниковими та дієслівними лексемами. З'ясовано, що найпродуктивнішими щодо використання їх авторами є лексеми на позначення напоїв (*кава, чай, вино*), та здійснено аналіз сполучуваності цих лексем з метою виявлення додаткових конотацій. Окреслено перспективу подальших досліджень.

Ключові слова: світогляд, коди культури, харчовий код, лінгвокультурема, ментальність.

Ольга Собко, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
**СОЦІАЛЬНО-ХАРАКТЕРОЛОГІЧНІ ЕКСПРЕСЕМИ
ЯК ЗАСІБ СУБ'ЄКТИВАЦІЇ ВИСЛОВЛЕННЯ**

У статті розглянуто мовні засоби вираження експресії. Особливу увагу приділено експресемам із соціально-характерологічним значенням. Визначено їхній стилістичний та комунікативно-прагматичних потенціал у творах Оксани Забужко.

Ключові слова: експресія, мовні засоби вираження експресії, соціально-характерологічні експресеми.

Інга Федькова, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЕКЗОТИЗМИ ЯК ДЖЕРЕЛО ПОПОВНЕННЯ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Проаналізовано екзотизми як невід'ємний складник хореографічної лексики сучасної української мови. Уточнено дефініції понять «запозичення», «іншомовне слово», «екзотизм». Акцентовано увагу на екстралінгвістичних та внутрішньолінгвістичних чинниках, які зумовлюють необхідність для називання певних понять у сфері хореографії. Подано перелік екзотизмів, які зафіксовані в лексикографічних джерелах.

Ключові слова: хореографічна лексика, екзотизми, іншомовізми, запозичення.

Мирослава Шмигельська, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

МОВНИЙ ПРОСТІР ПОДІЛЬСЬКОГО СЕЛА КІНЦЯ ХІХ СТ.

Заналізовано фонетичні, морфологічні, лексичні та фразеологічні особливості подільського говору на матеріалі подільських етнографічних та фольклорних розвідок Каленика Шейковського, надрукованих під назвами „Побут подолян” (1859-1860) і „Про привітання та поздоровлення у подолян” (1862). На основі наведених прикладів сучасних записів говіркового мовлення доведено, що більшість цих рис і досі зберігаються у мовленні подолян.

Ключові слова: подільський говір, фонетичні особливості, морфологічні риси, лексичні варіанти, говіркові фразеологізми, фразеологічні засоби номінації.

Олена Шмирко, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри німецької мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИРАЖЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ У ЗООМОРФНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ

Розглянуто німецькі фразеологічні порівняння як продукти національної лінгвокультури. Інтерпретовано лінгвістичні характеристики німецької ментальності, що знайшли відображення у фразеологічній системі сучасної німецької мови. Увагу зосереджено на фразеологізмах зі стержневим компонентом «зооморфізм». Виокремлено специфічні семантичні групи: назви тварин, що ототожнюються з позитивною чи негативною характеристикою та фразеологізми, що позначають оціночне сприйняття події.

Ключові слова: зооморфні фразеологізми, лінгвокультура, ментальність, концепт, концептуальні коди.

Поліна Шулик, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ІВРИТ ЯК САКРАЛЬНА МОВА

У статті проаналізовано кабалістичні уявлення про іврит, які передбачають що у цій мові немає нічого випадкового. Її слова, і навіть літери, це не просто прийняті позначення, а глибокі символи і, більш того, унікальні трансформатори Б-жественної енергії, що створила і підтримує життя. Основа уявлень знаходиться у біблійному тексті, де іврит названо *лашон кодем* – свята мова. Звертається увага на гематрію, що веде рахунок числових значень літер, які, як вважає мідраш, євреї отримали на Синаї.

Ключові слова: іврит, кабала, гематрія, мідраш, біблійний текст.

Іннеса Юрчишена, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ МАРІЇ МАТІОС ЯК ДУХОВНИЙ КОД НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Стаття присвячена аналізу фразеологічних одиниць мовотворчості Марії Матіос. Увага акцентована на фразеологізмах із культурно-національною семантикою. Проаналізовані фразеологічні одиниці, які є символом рідної землі, родинного вогнища тощо. Такі сполуки називають обряди, прикмети, побутові ситуації тощо.

Ключові слова: українська ментальність, мовотворчість, фразеологізм, традиційний фразеологізм, трансформація фразеологізмів, стилістична функція.

СЕКЦІЯ 4

ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ МЕНТАЛЬНОСТІ

Зінаїда Васильчук, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ВИКОРИСТАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОГО ТЕКСТОВОГО МАТЕРІАЛУ НА ЗАНЯТТЯХ З ОРФОГРАФІЧНО-ПУНКТУАЦІЙНОГО ПРАКТИКУМУ

Використання етнокультурного текстового дидактичного матеріалу на уроках української мови допомагає створювати оптимальні умови для навчання учнів і їх виховання. Відтак підвищується інтерес до предмета, виховується пошана до малої батьківщини, розширюються уявлення про національну історію та культуру. Подаються завдання і вправи для проведення орфографічно-пунктуаційного практикуму. Доводиться доцільність використання етнокультурного текстового матеріалу, адже він допомагає сформувати мовну, комунікативну, культурознавчу, зокрема етнокультурознавчу компетенції.

Ключові слова: етнокультурний текстовий дидактичний матеріал, урок української мови, орфографічно-пунктуаційний практикум, етнокультурознавча компетенція.

Тетяна Грїбова, спеціаліст вищої категорії, викладач зарубіжної літератури циклової комісії філологічних дисциплін, Кам'янець-Подільський коледж харчової промисловості Національного університету харчових технологій

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЗАСОБАМИ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

У статті проаналізовано підходи методистів до визначення активних методів навчання, обґрунтовано специфіку педагогічних умов формування творчих здібностей студентів на уроках зарубіжної літератури. Описано функції викладача, які зводяться до виконання обов'язків помічника у роботі та джерела інформації у процесі взаємодії “викладач — студенти”. З'ясовано, що застосування активних методів навчання підвищує мотивацію та сприяє ефективності пошуково-навчальної діяльності студентів саме завдяки активній участі студентів у процесі не тільки отримання, але й безпосереднього використання знань. Відповідно, обґрунтовано думку, що активні методи навчання є ефективним засобом формування творчих здібностей студентів, а також сприяють формуванню самостійності та критичності мислення.

Ключові слова: творчі здібності, активні методи навчання, зарубіжна література, мовна компетенція, компетентнісний підхід.

Ольга Дмитренко, викладач вищої категорії, викладач англійської мови циклової комісії філологічних дисциплін, Кам'янець-Подільський коледж харчової промисловості Національного університету харчових технологій

**ДІЛОВА ГРА НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
У ЗАКЛАДАХ I-II РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ
ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.**

У статті визначено компоненти, функції, етапи, специфіку підготовки до проведення ділових ігор на заняттях з англійської мови у закладах I-II рівнів акредитації. Обґрунтовано думку про те, що, хоча для студентів гра вже давно не є провідною формою діяльності, вона дозволяє наблизити обстановку навчального процесу до реальних умов породження потреб у знаннях та їх практичному застосуванні, що забезпечує особистісну пізнавальну активність студентів. У висновковій частині дослідження увагу звернено на те, що ділова гра дає можливість викладачу інтенсифікувати навчальний процес, а студентам зрозуміти навчальний матеріал із різних позицій та якісно його засвоїти. Ділові ігри мають велике значення для розвитку навичок спілкування, адже у процесі гри з'являється спонтанна необхідність у нових мовних одиницях (передусім, у словах, термінах для висловлення певного змісту), що сприятиме формуванню професійної мовленнєвої компетентності.

Ключові слова: ділова гра, метод навчання, англійська мова, мовленнєва компетентність, компетентнісний підхід, інтенсифікація навчання.

Марина Качур, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

**ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ
ЗАСОБАМИ НАРОДОЗНАВСТВА НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

Відродження національної свідомості українського народу, його національна культура й мова спонукає до пошуків ефективних засобів, методів і прийомів навчання, шляхів ефективного педагогічного впливу на школяра. Запропоновано методи й прийоми використання етнокультурознавчого компоненту на уроках української мови при вивченні лексики та фразеології в 10 класі.

Ключові слова: національна свідомість, естетична компетентність, етнокультурознавчий компонент, урок української мови, методика вивчення лексики й фразеології.

Олеся Мартіна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

УМОВИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ

МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті розглянуто теоретичні аспекти формування правильності мовлення, педагогічні та лінгвістичні умови формування мовленнєвої культури та оволодіння мовленнєвими засобами учнів початкових класів; окреслено шляхи і способи покращення їх комунікативної діяльності та удосконалення практичної підготовки вчителя до роботи з дітьми.

Ключові слова: культура мови, культура мовлення, комунікативно-мовленнєві вміння, літературні норми, педагогічна діяльність, педагогічна майстерність, професійна діяльність, граматична правильність, мовна особистість, зв'язне мовлення.

Анастасія Надолинська, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри української філології і методики навчання фахових дисциплін, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського

КОНЦЕПТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В МУЛЬТИМЕДІЙНОМУ СЛОВНИКУ

Обґрунтовано наукові підходи щодо створення мультимедійного лінгвокультурологічного словника «Концепти української культури». Увага автора сфокусована на визначенні принципів лексикографічного опису макро- і мікроструктури словника, створеного за законами гіпертексту.

Ключові слова: лінгвокультурологічна лексикографія, корпусна лінгвістика мультимедійний словник, лінгвокультурні концепти, комунікаційні технології.

Тетяна Олинець, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик початкової освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті окреслено прийоми навчання техніки читання на початковому етапі оволодіння англійською мовою. З'ясовано етапи розвитку навчання читання. Схарактеризовано головні методичні підходи до навчання читання. Подано ігрові вправи та цікаві завдання для формування іншомовної читацької компетентності молодших школярів.

Ключові слова: навчання читання, читацька компетентність, формування читацької компетентності, навчальна діяльність, початкова школа, метод, етапи розвитку навчання читання, ігрові вправи та завдання.

Іванна Подоляк, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЕТНІЧНІ СТЕРЕОТИПИ ЯК СКЛАДНИК ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕТНОСТІ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Українські етнічні стереотипи є кодом етнічної культури. Запропоновано форми й методи роботи щодо збереження етнокультурних традицій, зокрема системи етнічних стереотипів. Розроблено тренувальні вправи й завдання. Акцентовано на творчих роботах і ситуативних завданнях.

Ключові слова: етнічний стереотип, етнокультурні традиції, мовленнєва компетентність, педагогічні ситуації, пізнавальна діяльність, спілкування.

Анжеліка Попович, кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО МЕНТАЛІТЕТУ НА ЗАНЯТТЯХ ЗІ СТИЛІСТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті проаналізовано площини вивчення українського менталітету на заняттях зі стилістики української мови у вищій школі. Увагу студентів пропонується зосереджувати на українській ментальності як історичній категорії, яка не змінюється впродовж століть. Майбутні вчителі української мови і літератури мають аналізувати тексти художнього стилю, у яких наявні назви-поняття *Україна, українці, батько, мати, брат, сестра, козак, тризуб* та інші. Аналіз усного й писемного мовлення передбачає віднаходження форм і елементів, сповнених української ментальності.

Ключові слова: стилістика української мови, вища школа, український менталітет, вчителі української мови і літератури.

Анастасія Ясинецька, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В СТАРШИХ КЛАСАХ

Формування духовного світу особистості школяра – це процес змін у раціональній, почуттєвій і вольовій сферах. Проаналізовано можливості використання духовної спадщини нашого народу на уроках української мови в 10-11 класах. Увагу сфокусовано на інноваційних технологіях навчання.

Ключові слова: особистість, урок української мови, інноваційні технології навчання, духовна спадщина.

Марина Ящук, студентка факультету української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЕТНОЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСАДИ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛЕКСИКИ

Досягнення комунікативної компетентності неможливе без оволодіння

певним обсягом культурної інформації, без ознайомлення із культурою народу, мова якого вивчається.

Аналіз потреб лінгвокультурологічної роботи в школі потребує опрацювання сучасних етнолінгвістичних досліджень, які стосуються вивчення мовної картини світу, мовної особистості, розуміння культури за допомогою національно-культурних вербальних стереотипів.

Ключові слова: етнолінгвістичні засади, лінгвокультурологічний підхід, уроки української мови, лінгвокультурологічна робота.

ПІДСУМКОВЕ ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ